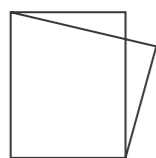

Trine Øland, Sofie Sauzet, Marie Larsen Ryberg og Katrine Lindvig: Configurations of Interdisciplinarity Within Education – Danish Experiences in a Global Educational Space

Routledge, 2023, 142 sider

Anmeldt af Niels Glæsner, ph.d., konsulent, Dansk Magisterforening

Siden årtusindskiftet har tværfaglighed som mål og strategi til udvikling af bedre undervisning været central for uddannelsespolitikken i Europa. Internationale organisationer som OECD og UNESCO har været med til at sætte tværfaglighed på dagsordenen, og i Danmark har begrebet været brugt som begrundelse for at igangsætte faglige og organisatoriske reformer. På alle niveauer af uddannelsessystemet har idéer om tværfaglighed præget underviseres praksisser og været med til at definere de mål, der er blevet sat for undervisningen. Dette gælder ikke mindst fra politisk hold. Men hvordan er idéerne blevet implementeret og praktiseret forskelligt på tværs af uddannelsessystemet? Hvilke nye roller er skabt for undervisere, studerende og elever? Og hvilke andre tendenser har sat sig igennem i udviklingen af tværfaglig praksis? I bogen *Configurations of Inter-*

disciplinarity Within Education – Danish Experiences in a Global Educational Space, som er udkommet på Routledge, sætter forfatterne sig for at beskrive netop dette. Fremfor at udforske tværfaglighed som en enkelt, uniform og konsistent forandringsstrategi angriber forfatterne fænomenet gennem begrebet om "konfigurationer". Målet er at beskrive, hvordan konkrete forsøg på at skabe tværfaglighed i uddannelsespraksis altid forhandles mellem konkrete aktører, formes af forskellige rationaler og præges af de organisationsformer og teknologier, som benyttes i konkrete tværfaglige tiltag. Dette gøres med perspektiver fra tænkere som Bruno Latour, Michel Foucault og Karen Barad.

Bogens opbygning

Analysen i bogen er komparativ og struktureret i fire kapitler, et af hver af bogens

Trine Øland, Sofie Sauzet, Marie Larsen Ryberg og Katrine Lindvig: Configurations of Interdisciplinarity Within Education – Danish Experiences in a Global Educational Space

Tværfaglighed bliver et sigtepunkt for styringen af uddannelsespraksis, både politisk og for lokale skoleledelser.

fire forfattere. Efter introduktionen, som er bogens første kapitel, undersøger bogens andet kapitel grundskolen. Det næste beskriver udviklingen i gymnasiet. Derefter rettes blikket mod professionsuddannelserne og til sidst mod universitetet. Bogen er således kort og med en klar struktur. Hvert kapitel giver en kort historisk indflyvning til sin del af undervisningssystemet, og bogen giver derfor et godt overblik over en faglig og organisatorisk udviklingstendens, som er både kompleks og omfattende.

I bogens andet kapitel undersøger Trine Øland gennem et casestudie, hvordan tværfaglighed implementeres i grundskolen gennem *problembaseret læring* (PBL), og hvordan sociale logikker, vidensformer og subjektpositioner skabes for lærere og elever som følge af arbejdet med denne tilgang. I kapitlet

beskrives, hvordan tværfaglige idéer og eksperimenter vokser ud af reformpædagogikken og dens fokus på barnets indre drive mod læring. I løbet af sidste halvdel af det 20. århundrede bevæger tværfaglige tilgange sig mere og mere ind i centrum af uddannelsespolitikken i grundskolen. Tværfaglighed bliver et sigtepunkt for styringen af uddannelsespraksis, både politisk og for lokale skoleledelser. Som eksempel på dette fokuseres på PBL's betydning for forståelsen af børnenes læring og de måder, organiseringen af undervisningen forankres i procesledelse af teamsamarbejdet blandt lærerne. I artiklen beskrives desuden virkningerne, når de stærke koncepter fra PBL møder virkeligheden og former den sociale interaktion mellem eleverne. Endelig understreges, hvordan både de klassiske disciplinære forankrede vidensformer og ældre, "out-

datede" begreber og idéer om tilgange til undervisning former den måde, PBL realiseres i praksis.

Bogens tredje kapitel skifter fokus til tværfaglighed i gymnasiet efter den store reform i 2005. Her undersøger Marie Ryberg sammenhængen mellem teknologier til at synliggøre resultaterne af gymnasieelevers performance og implementering af tværfaglige tiltag i underviserpraksis. Kapitlet fokuserer på brugen af Benjamin Blooms taksonomi for målsætninger i uddannelse i løbet af perioden efter reformen. Blooms taksonomi optræder i perioden i lærebøger og andet materiale, som skal instruere gymnasieelever i at undervise tværfagligt. Ryberg viser, hvordan Blooms taksonomi instrumentaliseres og målrettes brugen i det danske gymnasium på en måde, som illustrerer, hvordan to modsatrettede

rationaler er til stede i gymnasiesektoren på samme tid: Tværfaglig uddannelse bliver en praksis, som skaber åbninger og rum til udforskning på tværs af discipliner. Samtidig bliver tværfaglighed en standardiseret praksis, som lukker mulighedsrum ved at stille klart definerede og afgrænsede kategorier til rådighed til brug for synliggørelse af en læring, som performativt trækker viden fra forskellige discipliner ind. Blikket rettes mod professionshøjskolerne i bogens fjerde kapitel. Her viser Sofie Sauzet gennem et casestudie, hvordan tværfaglighed erstattes af tværprofessionalisme, som implementeres i tværfaglige moduler.

Med dannelsen af de nye, store professionshøjskoler i midten af 2000'erne skabes de organisatoriske rammer for tværprofessionalismen, som skrives ind i både lærer- og pædagoguddannelsens bekendtgørelser i 2006. Og i 2010 introduceres obligatoriske tværprofessionelle moduler på det University College, som udgør kapitlets case. Sauzet undersøger, hvordan to forskellige versioner af tværprofessionalisme følger af modulerne, og påpeger, at disse versioner skaber hver sine nye måder at gøre de studerende ansvarlige for professionen og den faglige praksis. I den første position gøres den studerende ansvarlig som et fagligt åbent subjekt, som skal indtage en kritisk position i forhold til sin egen professions lukkethed over for andre professioner. I den anden position lægger tværfagligheden op til, at den studerende tager ansvar for at forholde sig til velfærdsstatens organisatoriske og bureaukratiske begrænsninger af professionen ved at indtage rollen som en entreprenør, som finder huller i systemet.

I det femte kapitel analyserer Katrine Lindvig tværfaglighed i universitetsverdenen gennem et casestudie af et tværgående forskningsprogram på Københavns Universitet. Gennem interviews med ph.d.- og kandidatstuderende viser Lindvig, hvordan der i nogle sammenhænge tales ind i en tværfaglig retorik som en måde at vise forskningens værdi. I andre sammenhænge skrues der ned for det tværfaglige og fokuseres på den konventionelle forskning, når ph.d.-studerende for eksempel skal vejledes til at træffe fagligt begrundede valg i deres ph.d.-projekt. Hun kalder det første for tværfaglighedens "høje" stemme i universitetsverdenens tale om store målsætninger, innovation og strategi, mens det sidste omtales som den "bløde" stemme. Her finder vi de daglige samarbejder, som ikke skal måles på en performeret tværfaglig synlighed, men som vokser ud af organisk opståede forskningsinteresser.

Spændingen mellem standardisering, styring og åbenhed

Tilsammen giver de fire kapitler et indblik i ligheder og forskelle i implementeringen af tværfaglige idéer, koncepter og programmer på tværs af uddannelsesystemet. De bindes sammen af et afsluttende kapitel, hvor der læses på tværs af de fire analyser. Her fremhæves de måder, reformer har været begrundet med tværfaglighed, og der stilles skarpt på de styringsformer, som følger med konkrete tværfaglige praksisser. Denne læsning på tværs viser, hvordan tværfaglighed legitimeres som vejen til innovation, økonomisk dynamik, fleksibilitet og entreprenørskab i velfærdsstaten samt forskning, som kan løse samfundets store problemer. Det understreges

også, hvordan de mange reformer, som har været begrundet i forestillinger om fordele ved tværfaglig undervisning og forskning, har introduceret en række nye teknologier og instrumenter til synliggørelse, bedømmelse og styring af både de studerende og de fagprofessionelle. Forfatterne peger i forlængelse heraf på den spænding mellem på den ene side det kreative, grænseoverskridende og innovative ved tværfaglig praksis og på den anden side den tendens til at bruge standarder og kendte mono-disciplinære organiseringsformer til at skabe rammerne for den tværfaglige praksis.

Bogens mål er at lægge et tværsnit på uddannelsessystemet og vise kompleksiteten og forskelligheden i tværfaglig praksis. Det lykkes den med og giver dermed et fint bidrag til forskningen i, og diskussionen af, de reformer, som har formet uddannelsesinstitutionerne siden årtusindskiftet. Begrebet om konfigurationer kunne dog godt være udforsket mere i starten af bogen. Det bruges som linse til at ramme et analytisk niveau med fokus på de sammensatte praksisser, som udgør tværfaglighed i virkeligheden. Men hvilken tradition er begrebet hentet i og tænkt inden for? Hvert enkelt kapitel beskriver sin egen ramme, men bogen ville være styrket som helhed af en klarere beskrivelse af, hvilke teoretiske og metodiske kilder som binder bidragene sammen i begrebet om konfigurationer. Dette kunne have føjet tyngde og perspektiv til bogens gode kritik af de tilgange til tværfaglighed, som arbejder med klare kategorier og konsistente idealtyper i beskrivelse af en ofte rodet og sammensat virkelighed.